

METODE UTILIZATE DE FEDERAȚIA RUȘĂ DE ELUDARE A SANȚIUNILOR INTERNAȚIONALE IMPUSE DE COMUNITATEA INTERNAȚIONALĂ

Chestor de poliție conf. univ. dr. Cătălin ANDRUȘ

directorul Colegiului Național de Afaceri Interne, București

Colonel (r.) dr. Lucian IVAN

cadru didactic asociat al Colegiului Național de Afaceri Interne, București

DOI: 10.55535/GMR.2025.3.20

Following the Russian Federation's unjustified attack on Ukraine in February 2022, the international community reacted firmly and successively imposed international sanctions against the Kremlin regime. In order to force the Russian Federation to comply with international law and stop this unjustified military conflict, these sanctions must be rigorously implemented at the level of democratic states so as not to provide the authoritarian regime in Moscow with the resources necessary to continue the military conflict in Ukraine indefinitely. The Russian Federation has reacted to these international sanctions by deciding to cooperate with other sanctioned states, to negotiate new contracts for the distribution of its energy resources, to use proxies to obtain military and dual-use products and technologies necessary for its own defence industry, etc. To counteract these measures, democratic states must strengthen the international sanctions regime imposed on the Russian Federation by eliminating systemic vulnerabilities, including measures to sanction states that support Russia, and identifying the best methods to prevent the authoritarian regime in Moscow from circumventing international sanctions.

Keywords: international sanctions; dual use; circumvention measures; energy resources; sanctions regime;

INTRODUCERE

Imediat după atacul nejustificat al Federației Ruse împotriva Ucrainei, în februarie 2022, comunitatea democratică occidentală a dispus măsuri ferme pentru impunerea de măsuri sancționatorii împotriva autorităților autocrate de la Moscova, cu scopul de a sprijini Ucraina în apărarea sa împotriva agresiunii neprovocate a Rusiei. Pe fondul costurilor din ce în ce mai crescute ale războiului, sancțiunile economice impuse Federației Ruse ca parte a răspunsului statelor occidentale la această invazie neprovocată și ilegală destabilizează din ce în ce mai mult economia rusă, aceste provocări fiind, pentru autoritățile de la Moscova, importante în procesul privind negocierile de pace.

Deși sancțiunile internaționale au avut efect în planul economiei Federației Ruse, exportatorii ruși, în special cei din domeniul resurselor energetice (petrol și gaze naturale), au reușit să identifice cumpărători pentru aceste resurse în afara statelor occidentale. Astfel, acești importatori de resurse energetice joacă un rol semnificativ pentru furnizarea Federației Ruse de valută, aspect ce permite autorităților ruse să finanțeze în continuare conflictul militar din Ucraina.

Se poate afirma faptul că Occidentul, în special Uniunea Europeană, care a constituit, până în anul 2022, principalul partener al Federației Ruse, nu a dat suficientă determinare și voință politică în aplicarea riguroasă a sancțiunilor internaționale. În context, Rusia dispune în continuare de bunurile și tehnologiile de care are nevoie pentru a continua conflictul militar din Ucraina. Cu toate că este imposibil să se stopeze complet toate canalele utilizate de Federația Rusă pentru eludarea sancțiunilor internaționale, este posibil să se identifice soluții viabile pentru limitarea acestor activități ale autorităților de la Moscova prin majorarea costurilor pentru Rusia și prelungirea termenelor de livrare.

În acest context, acțiunile Occidentului trebuie să se concentreze pe trei domenii de interes, respectiv: consolidarea sancțiunilor financiare, inclusiv prin aplicarea de sancțiuni împotriva entităților din statele terțe care încalcă reglementările internaționale; prioritizarea punerii în aplicare a restricțiilor în cadrul UE, în special prin eliminarea lacunelor de natură operațională și diminuarea sau eliminarea canalelor de aprovizionare cu produse și tehnologii care pot fi utilizate în industria de apărare rusă și reducerea, în continuare, a veniturilor obținute de Federația Rusă, în special cele generate de domeniul energetic, prin combaterea evitării sancțiunilor

de către companiile ruse și eliminarea completă a dependenței statelor occidentale de resursele energetice din Rusia.

Deși anumite state, precum China, Republica Islamică Iran și Coreea de Nord, sprijină în mod deschis Federația Rusă să încalce sancțiunile internaționale, în principal pe fondul motivelor ideologice, alte state, precum Turcia, fac acest lucru pentru obținerea de profit. Astfel, Uniunea Europeană trebuie să-și concentreze eforturile diplomatice către aceste state, inclusiv prin extinderea utilizării sancțiunilor secundare către aceste state.

REGIMUL SANCTIUNATOR IMPUS DE STATELE OCCIDENTALE LA ADRESA FEDERAȚIEI RUSE

După invazia neprovocată a Federației Ruse în Ucraina, în februarie 2022, comunitatea internațională a reacționat imediat, în sensul în care 141 de state membre ale ONU au condamnat ferm invazia Rusiei în Ucraina, votând, la data de 2 martie 2022, o rezoluție a Adunării Generale care condamnă acțiunile autorităților de la Moscova (ONU, 2022). Din aceste 141 de state, doar 39 au impus restricții economice împotriva capacității financiare și tehnologice a Federației Ruse cu scopul de a nu mai face posibil continuarea războiului din Ucraina (statele membre ale UE și statele membre G7, în special SUA, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, Canada și Japonia) (Comisia Europeană, 2022, p. 1). Amploarea măsurilor sancționatorii împotriva Rusiei de către fiecare stat a variat în mod substanțial în funcție de interesele politico-economice. Cele mai stricte restricții împotriva Federației Ruse au fost adoptate de SUA care, pe lângă sancțiunile financiare, comerciale și individuale care vizează în mod direct entități ruse, impun și sancțiuni secundare împotriva entităților din state terțe care nu respectă măsurile sancționatorii impuse de SUA. Acest mod radical și eficient adoptat de SUA trebuie adoptat inclusiv de UE și celelalte state occidentale pentru a determina cât mai repede autoritățile de la Moscova să pună capăt războiului din Ucraina (Wisniewska, 2023 - 1).

Obiectivul principal al sancțiunilor internaționale care vizează importurile rusești a fost reducerea veniturilor Federației Ruse și, respectiv, a veniturilor bugetare pentru a limita capacitatea de a finanța războiul declanșat în Ucraina. Un important aspect a fost reprezentat de renunțarea de către statele membre ale UE la resursele energetice rusești. Dacă, anterior declanșării conflictului militar din Ucraina, UE era puternic dependentă de gazul natural rusesc, iar statele din Europa Centrală și de Est erau în mare parte dependente de resursele energetice ruse, în prezent, se remarcă diminuarea substanțială a dependenței de aceste resurse. Bineînțeles că renunțarea la resursele energetice ruse a condus la efecte negative și în anumite

state membre ale UE, în principal Germania, care s-au văzut nevoite să importe gaze naturale și petrol la prețuri sensibil mai mari. Astfel, competitivitatea economică a companiilor din aceste state a scăzut, pe fondul creșterii costurilor de producție, aspecte ce au condus la scăderea vânzărilor și, implicit, la criză economică.

Sancțiunile internaționale au vizat, în principal, următoarele domenii:

- **armament** – sancțiunile impuse de statele occidentale anterior declanșării atacului din februarie 2022 împotriva Ucrainei în acest domeniu au fost completate prin includerea de echipamente, a componentelor și mașinilor unelte necesare pentru producția de armament. Prima listă comună cu produse și tehnologii supuse sancțiunilor internaționale a fost întocmită la 3 martie 2022, iar în perioada următoare, lista a fost extinsă, iar mai multe state s-au angajat să respecte regimul sancționatoriu impus Federației Ruse. Astfel, până în decembrie 2024, coaliția care a impus măsuri restrictive împotriva regimului de la Moscova cuprindea 39 de state, iar lista conținea 50 de categorii de produse și tehnologii (ex. circuite integrate și utilajele utilizate pentru fabricarea acestora, drone, echipamente optice, tehnologii de comunicații, rulmenți) (Comisia Europeană, 2024). Pe lângă aceste măsuri restrictive, au fost impuse restricții, încă din iulie 2014, asupra anumitor produse și tehnologii militare și cu dublă utilizare. De asemenea, SUA, după anexarea Peninsulei Crimeea din martie 2014, au interzis companiilor americane să coopereze cu multe companii rusești ce activează în domeniul apărării.
- **energie** – sancțiunile includ interzicerea furnizării de tehnologii necesare pentru lichefierea gazelor naturale, precum și furnizarea de servicii specializate cu privire la dezvoltarea extracției de petrol și gaze naturale.
- **aviație și spațiu** – sancțiunile se referă la furnizarea de combustibil pentru aeronave, elicoptere, precum și piese de schimb pentru acestea. De asemenea sunt vizate de sancțiuni și serviciile de întreținere sau reparație a aeronavelor și elicopterelor.
- **transporturi** – restricțiile vizează furnizarea de material rulant feroviar, inclusiv locomotive, precum și alte mijloace de transport (ex. camioane). Totodată, sunt vizate de sancțiuni și serviciile de reparație și întreținere a acestora.
- **domeniul IT** – sancțiunile internaționale vizează furnizarea de componente electronice și optice, camere și software de gestiune a producției, precum și furnizarea de servicii conexe.

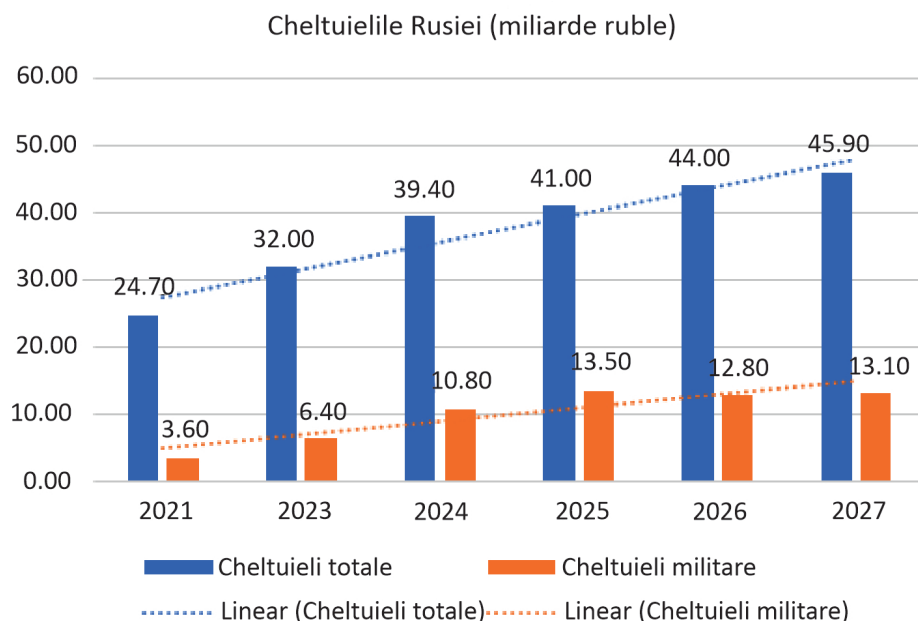
De asemenea, măsurile restrictive au vizat și exportul de bunuri de lux (ex. ceasuri, bijuterii, băuturi alcoolice), iar pe lista de sancțiuni au fost incluse anumite companii și proiecte de investiții de amploare (ex. Arctic LNG), fiind vizate, în principal, domeniile armamentului și energiei, precum și companiile ruse care activează în aceste domenii de interes strategic pentru autoritățile de la Moscova. Un alt aspect foarte important este reprezentat de înghețarea activelor companiilor ruse în statele occidentale și de interzicerea companiilor occidentale de a efectua tranzacții financiare cu acestea.

Măsurile sancționatorii impuse de statele occidentale împotriva Federației Ruse trebuie aplicate riguros, cu scopul de a limita autoritățile de la Moscova să obțină fondurile necesare pentru continuarea conflictului din Ucraina. Cu toate că măsurile restrictive au fost impuse oportun de către statele occidentale, autoritățile de la Moscova au identificat metode de eludare a acestora, fapt ce a condus la crearea unor rețele paralele responsabile cu importul de produse, echipamente și tehnologii necesare Federației Ruse pentru continuarea conflictului militar, inclusiv cu sprijinul statelor prietene Rusiei (ex. China, Republica Islamică Iran, Coreea de Nord).

METODE DE ELUDARE A SANCTIUNILOR INTERNAȚIONALE DE CĂTRE FEDERAȚIA RUȘĂ

Pentru eludarea sancțiunilor internaționale, Federația Rusă a utilizat o multitudine de metode caracterizate prin ingeniozitate și care au reușit, o anumită perioadă de timp, să permită importul de produse supuse regimului sancționatoriu. Acest proces de evitare a sancțiunilor internaționale continuă și în prezent, Federația Rusă profitând de vulnerabilitățile legislative din anumite state sau de oportunitățile oferite companiilor din statele terțe de a obține profituri consistente. Din punct de vedere al pericolului continuării conflictului militar din Ucraina, cele mai periculoase sunt produsele militare și cele cu dublă utilizare, care sunt folosite în cadrul complexului industrial militar rusec. Deși, la nivelul statelor dezvoltate economic din spațiul euroatlantic, există sisteme mature de control al exporturilor de produse și tehnologii strategice (militare și cu dublă utilizare), au existat situații când au fost eludate procedurile legale prin interpunerea de companii fantomă din state care nu sunt supuse regimului sancționatoriu internațional. În context, se impune o verificare atentă a companiilor intermediare, atât de către autoritățile responsabile din statele euroatlantice, cât și de către companiile exportatoare care ar trebui să implementeze un sistem de control intern care să fie capabil să verifice companiile importatoare.

Sectorul militar al Federației Ruse, odată cu invadarea Ucrainei, a crescut rapid. Astfel, autoritățile de la Moscova au planificat o alocare de aproximativ 135 de miliarde USD pentru apărarea națională, reprezentând aproximativ 33% din totalul cheltuielilor guvernamentale. Totodată, pentru finanțarea industriei de apărare, au fost acordate împrumuturi preferențiale și de sprijin extrabugetar de la Fondul Național de Asistență Socială al Federației Ruse.

Graficul 1: Cheltuielile Federației Ruse pentru apărarea națională¹

După cum se remarcă din *graficul 1*, cheltuielile militare ale Federației Ruse vor crește până la orizontul anului 2027, aspect ce relevă interesul autorităților de la Moscova de a-și consolida industria de apărare pentru a continua conflictul militar din Ucraina sau chiar extinderea conflictului militar către alte state. În context, pentru contrabalansarea înarmării Federației Ruse, la nivelul NATO s-a agreat creșterea cheltuielilor militare la 3%, iar la nivelul UE s-au dispus măsuri pentru suplimentarea cheltuielilor militare a statelor membre prin lansarea a diferite programe destinate modernizării sectorului militar industrial (ex. SAFE).

¹ Sursa datelor este Duma de Stat a Federației Ruse și Ministerul Finanțelor Publice al Federației Ruse. Pentru anul 2022, cheltuielile pentru apărarea națională nu au fost făcute publice (prelucrare proprie). Datele din anul 2023 au fost preluate din Legea bugetului Federației Ruse adoptată în decembrie 2022, datele din 2024 au fost preluate din Legea bugetului adoptată în noiembrie 2023, datele din 2025, 2026 și 2027 au fost preluate din Legea proiectului de buget adoptat în noiembrie 2024 (N.A.)

Sectorul militar rus nu respectă principiile economiei de piață, prețurile echipamentelor militare produse fiind stabilite în mod arbitrar, iar companiile din industria de apărare sunt plătite în avans din bugetul de stat. Pe fondul cererii enorme din partea armatei ruse, acesta acceptă tot ce poate produce complexul militar rus, indiferent de calitatea echipamentelor militare.

Statisticile oficiale ruse înaintea declanșării războiului din Ucraina relevau faptul că sectorul militar al Federației Ruse depindea în proporție de aproximativ de 10% de importuri, produsele necesare fiind cele avansate din punct de vedere tehnologic, respectiv electronică și sisteme optice avansate. La nivelul anului 2015, după introducerea primelor sancțiuni internaționale împotriva Federației Ruse ce vizau industria armamentului, după ocuparea ilegală a Peninsulei Crimeea, responsabilul cu problemele legate de armament al Rusiei, Yuri Borisov, a menționat 826 de produse din domeniul militar a căror fabricare necesită piese și tehnologii importate din statele euroatlantice. Acest aspect releva gradul de dependență a industriei militare ruse de importurile din statele din spațiul euroatlantic, acest procent fiind redus simțitor după februarie 2022. În prima jumătate a anului 2023, valoarea livrărilor de bunuri esențiale pentru producția de echipamente militare a scăzut cu aproximativ 40%, în timp ce valoarea livrărilor de produse cu dublă utilizare a scăzut cu circa 30%. Produsele cele mai dificil de înlocuit de complexul militar rus sunt aeronavele și instrumentele de navigație spațială, dispozitive de control, stații pentru transmiterea și recepția datelor, precum și circuite integrate, a căror valoare a scăzut cu peste 50% (Simola, 2023).

În ceea ce privește produsele și tehnologiile utilizate de domeniul militar care sunt supuse regimului sancționator internațional, Federația Rusă a consolidat cooperarea cu state care nu au adoptat regimul sancționatoriu, în primul rând China și, într-o mai mică măsură, Hong Kong. De asemenea, un rol important a fost jucat de Turcia, Malaezia, Kazahstan, Kârgâstan și Armenia (Pierzchala, 2024). Deși Rusia nu a dat publicității date și informații cu privire la sistemul de apărare, conform estimărilor SIPRI, în perioada 2022-2023, valoarea echipamentelor militare importate s-a ridicat la aproximativ 130 de milioane USD, mai puțin decât valoarea maximă înregistrată în 2014 (200 de milioane USD), însă semnificativ mai mult decât în anii imediat următori invaziei militare din Ucraina, când aceste importuri erau minime (SIPRI, 2025).

În primă fază, pentru eludarea sancțiunilor internaționale, Federația Rusă a realizat modificări legislative privind taxele de import a anumitor produse. Astfel, în aprilie 2022, Rusia a scutit de taxe vamale pentru bunurile introduse în țară de către persoane fizice până la suma de 1.000 EUR. În acest context, cetățenii

au importat pe scară largă aparate electrocasnice, electronice și parfumuri, nu numai pentru uz personal, ci și pentru revânzarea lor pe piața internă. Totodată, în funcție de cererea de pe piață, taxele vamale au fost reduse substanțial, uneori chiar la zero, inclusiv pentru componente electronice, materiale de construcții, materii prime farmaceutice și hârtie, aspect ce a condus nu numai la acoperirea deficitului existent pe piață, ci și la diminuarea prețurilor de achiziție a acestor produse deficitare (Eurasian Economic Commission, 2022).

La data de 30 martie 2022, Federația Rusă a legalizat importurile paralele, respectiv importul de produse fabricate fără acordul expres al proprietarului mărcii comerciale, acest mecanism fiind impus pe fondul retragerii companiilor străine de pe piața rusă. În primii doi de funcționare a acestui mecanism comercial ilegal au fost importate produse în valoare de aproximativ 70 de miliarde USD. Aceste importuri paralele au fost efectuate prin intermediul unor state care nu s-au alăturat coaliției de state care au impus sancțiuni Federației Ruse, în special China (unde există facilități de producție ale marilor companii occidentale), dar și Hong Kong, Turcia (în special articole de îmbrăcăminte) și Singapore (în special pentru produse electronice). Pe lângă aceste state, SUA au menționat și următoarele țări care au fost utilizate cel mai frecvent pentru eludarea sancțiunilor internaționale impuse Federației Ruse și Republicii Belarus, respectiv: Africa de Sud, Armenia, Brazilia, Emiratele Arabe Unite, Georgia, India, Kazahstan, Kârgâstan, Mexic, Serbia, Taiwan, Tadjikistan și Uzbekistan (Kommersant, 2024). În multe situații, mărfurile nu ajungeau fizic în aceste state, produsele fiind deturnate direct de către companiile ruse direct în Federația Rusă. În aceste situații, doar documentele erau întocmite de companii din statele menționate anterior, produsele fiind transportate direct în Rusia, companiile intermediare nedeclarând intenționat destinația finală a produselor importate. Astfel, statele terțe erau folosite în special ca puncte de tranzit pentru mărfurile supuse regimului sancționatoriu internațional, cu scopul de a disimula destinatarul final al acestora și reducerea substanțială a costurilor logistice.

La presiunea statelor occidentale, Turcia, care reprezenta un centru important logistic și o rută favorită pentru companiile ruse, în martie 2023, a interzis tranzitul produselor supuse regimului sancționatoriu internațional (Michalski, 2023). În zona Asiei Centrale, importurile care inițial erau realizate de Federația Rusă în mod direct, au fost intermediare de către companii din Kazahstan sau Kârgâstan, iar produsele supuse regimului sancționatoriu internațional au rămas pe teritoriul Rusiei (Yle News, 2023). Și această rută a fost anihilată de UE, care a consolidat regimul sancționator al produselor și tehnologiilor cu dublă utilizare, interzicând tranzitul acestora pe teritoriul Federației Ruse. O altă vulnerabilitate care a fost speculată de autoritățile

ruse constă în faptul că statele prin care tranzitează produsele cu dublă utilizare nu controlează transporturile cu astfel de produse și nu verifică destinația finală a acestora. Pentru rezolvarea acestei probleme, este necesar ca, la nivelul acestor state, să se modifice legislația privind controlul produselor și tehnologiilor cu dublă utilizare, în sensul în care să se controleze tranzitul și transshipmentul acestora.

Totodată, Federația Rusă a utilizat companii înființate în statele terțe (companii fantomă) care au fost utilizate pentru reexportul de produse supuse regimului sancționator. Interpunerea acestor companii pe circuitul exportator – intermediar – destinatar final a permis Federației Ruse să achiziționeze ilegal produse necesare pentru complexul militar rus pentru producerea de echipamente militare utilizate în conflictul din Ucraina. În general, aceste companii sunt deținute sau controlate prin interpuși de entități ruse, scopul acestora fiind de a importa produse și tehnologii din Occident și, ulterior, de a le livra în Federația Rusă. Astfel, se remarcă faptul că, după declanșarea conflictului militar din Ucraina, numărul companiilor cu capital rus din statele vecine Rusiei a crescut în mod semnificativ. Această metodă presupune costuri suplimentare importante, având în vedere faptul că acele companii cu capital rus sunt obligate să plătească taxe și impozite în statele terțe. În context, autoritățile de la Moscova au derulat negocieri cu statele terțe pentru a obține condiții financiare favorabile pentru companiile ruse care desfășoare operațiuni comerciale în aceste state. Această metodă este dovedită de creșterea exponențială a comerțului dintre statele menționate, statele occidentale și Federația Rusă (Chupilkin, 2023).

În multe situații, autoritățile de la Moscova au creat lanțuri de entități intermediare cu care au reușit să acopere mai multe state, în special pentru importul de produse cu dublă utilizare (Cook, 2023). Prin utilizarea acestei metode, Federația Rusă a reușit să achiziționeze echipamente din SUA și din statele membre ale UE care, ulterior, au fost utilizate pentru a fi asamblate în armamentul folosit în conflictul militar din Ucraina (Tkachova, 2024). Statistica exporturilor de produse supuse regimului de sancțiuni internaționale către Asia de Sud-Est, Turcia, statele din Golful Persic și Kazahstan au crescut foarte mult, aspect ce indică faptul că o parte din acestea au ajuns în Rusia prin intermediul unor entități din statele menționate (Pierzchala, 2024).

Autoritățile de la Moscova au profitat și de lipsa de armonizare a regimurilor sancționatorii impuse Federației Ruse, respectiv Belarusului. Astfel, exportul masiv de autoturisme din statele membre ale UE către Republica Belarus, înregistrat până la jumătatea anului 2024, a fost destinat în mare parte către piața rusă de profil care era supusă sancțiunilor pentru importul de autovehicule (Kłysiński, 2024). O altă metodă ilegală utilizată de companiile ruse a constat în utilizarea de coduri vamale

eronate în clasificarea mărfurilor care nu figurau pe listele de control, pentru a eluda controalele la export în conformitate cu codurile vamale din cadrul sistemului armonizat.

Sectorul cel mai afectat de sancțiunile internaționale a fost industria aviatică, care depindea, în mare măsură, de livrarea de echipamente de către marile companii occidentale. Sectorul industrial aviatic rusesc nu a reușit să importe echipamente specifice și nici să le producă pe plan intern. În aceste condiții, companiile din industria aviatică a procedat la „canibalizarea” anumitor aeronave prin valorificarea pieselor de pe acestea pentru a repara alte aeronave. Presiunea asupra industriei aeronautice ruse s-a reflectat prin creșterea accentuată a incidentelor aviatice din țară în anul 2023, numărul acestora triplându-se în perioada de referință. De asemenea, au fost importate componente din China, Tadjikistan, Kârgâstan, Turcia și Emiratele Arabe Unite. Totodată, Federația Rusă a achiziționat aeronave, în special aeronave de mici dimensiuni de antrenament (ex. Cessna), precum și avioane de pasageri (ex. Bombardier). În anul 2024, au fost importate în Rusia cel puțin 28 de aeronave, majoritatea din Turcia (11), însă și din state occidentale, respectiv Germania și Suedia (Verstka Media, 2025).

Unul dintre sectoarele care nu au reușit să își revină nici în prezent este cel al gazelor naturale lichefiate (GNL), sancțiunile internaționale în acest domeniu dovedindu-și eficiența. Astfel, compania Novatek a reușit finalizarea unei linii de producție în cadrul proiectului Arctic LNG 2 cu o întârziere de aproximativ un an. Cu toate acestea, compania nu poate livra GNL pe fondul dificultăților de acces la transportatorii de gaz, deoarece sancțiunile care vizează proiectul Arctic LNG 2 au descurajat companiile străine să coopereze în transportul de GNL. În context, construcția celorlalte două linii de producție ale Proiectului Arctic LNG 2 este în întârziere, viabilitatea proiectului fiind în prezent periclitată (Rudnik, 2024).

Un alt domeniu care a fost afectat de sancțiunile internaționale a fost piața de smartphone-uri și de laptop-uri, unde, în anul 2023, s-a constatat o diminuare în valoarea totală a dispozitivelor importate cu aproximativ 15%, fapt ce relevă că au fost achiziționate modele mai ieftine și de calitate inferioară. Astfel, piața smartphone-urilor a fost dominată în 2023 de China care a deținut o cotă de piață de 79% din total. Samsung a deținut o cotă de 10% (aproximativ 3 milioane de unități), iar Apple a avut 8% din cota de piață (aproximativ 2,5 milioane de unități, înregistrând o scădere de 50% față de anul 2021, deși valoarea totală a scăzut doar cu 30%). Analiza pieței de profil a demonstrat faptul că la nivelul consumatorilor ruși se remarcă tendința de a economisi bani la achiziționarea de dispozitive electronice, precum și să își asigure accesul la servicii de întreținere și asistență tehnică

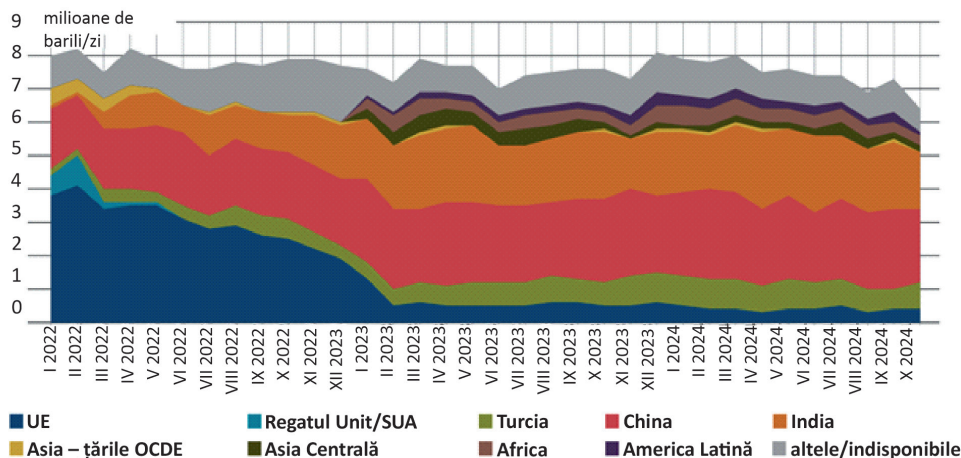
în perioada de garanție și postgaranție, aspect ce este din ce în ce mai dificil pentru mărcile occidentale. De asemenea, pe piața de profil se remarcă tendința de import ilegal de produse contrafăcute, ce reprezintă aproximativ 30% din piața de profil, vânzarea acestora realizându-se în special în magazinele online (Interfax RU, 2024).

Impunerea restricțiilor asupra exportului de petrol și produse petroliere din Rusia a afectat nu numai acest stat, însă a influențat și piața globală de profil. Sectorul energetic (gaze naturale și petrol) reprezenta pentru Federația Rusă aproximativ 30% din veniturile totale, cea mai mare parte provenind din exporturile de petrol și derivate din acesta. În anul 2021, Rusia constituia al treilea producător mondial de petrol, fiind devansată doar de SUA și Arabia Saudită, fiind însă cel mai mare exportator (anterior anului 2022, exporturile de petrol și produse derivate ale Rusiei reprezentau 13%, respectiv 11% din vânzările mondiale).

În context, restricțiile impuse Federației Ruse pe palierul exporturilor de petrol și produse petroliere s-au concentrat pe două direcții, respectiv impunerea unui embargo asupra acestor produse la nivelul statelor membre ale G7 și adoptarea unui mecanism de plafonare a prețurilor pentru reducerea veniturilor Federației Ruse. Astfel, prețul maxim al petrolului a fost stabilit la 60 USD/baril, iar pentru combustibili au fost impuse două cote, respectiv produse cu marjă de profit ridicată (ex. motorina, benzina) de aproximativ 100 USD/barili și produse cu marja de profit redusă (ex. păcura) la care s-a plafonat prețul la 45 USD/baril. Rolul plafonării prețurilor a fost de a evita o reducere bruscă a aprovizionării globale cu petrol, precum și reducerea prețurilor petrolului și produselor petroliere rusești.

Pentru a combate eficient măsurile restrictive impuse, în principal, de UE privind importurile de petrol rusec, precum și embargoul impus de statele G7, Rusia și-a direcționat exporturile de produse energetice (petrol și gaze naturale) către alte piețe emergente. Pentru a realiza cât era cota de piață a statelor occidentale, menționăm că, în anul 2021, înainte de declanșarea conflictului din Ucraina, Rusia a exportat aproximativ 100 de milioane de tone de petrol către statele G7 și 76 milioane de tone de petrol către statele membre ale UE. Astfel, achizițiile de petrol care erau anterior realizate de state occidentale au fost preluate de două state cu mare potențial economic, respectiv China și India. Astfel, Rusia a devenit dependentă de cele două state asiatice care au profitat de acest aspect impunând un preț scăzut al petrolului, fapt ce a condus la dezvoltarea economică a Chinei și Indiei care au dispus de resurse energetice la prețuri extrem de competitive. Conform statisticilor autorităților ruse au fost exportate aproximativ 90% din cantitatea de petrol către cele două state. În ceea ce privește exportul de produse petroliere rafinate, Rusia a identificat noi clienți din Asia, Africa și America de Sud,

diversificându-și astfel piața externă pentru a putea rezista sancțiunilor internaționale aplicate de statele occidentale.

Graficul 2: Destinațiile exporturilor Federației ruse de petrol și produse petroliere
în perioada 2022 – octombrie 2024 (Agenția Internațională pentru Energie, prelucrarea autorilor)

Cum se observă din *graficul 2*, dependența statelor membre ale UE de resursele petroliere ale Federației Ruse au scăzut dramatic în intervalul analizat, aspect ce relevă eficiența măsurilor sancționatorii internaționale împotriva autorităților de la Moscova.

Pentru contracararea măsurilor sancționatorii, Rusia a înființat o „*flotă fantomă*” care transportă petrol și combustibil de origine rusă, sfidând, astfel, eforturile depuse de membrii coaliției occidentale. Conform datelor furnizate de Școala de Economie de la Kiev, această așa-zisă „*flotă fantomă*” dispune de circa 90 de petroliere. În același timp, cumpărători care nu au fost identificați au achiziționat 187 de tancuri petroliere second-hand, inclusiv de la armatori europeni, în valoare totală de 3,8 miliarde USD. În context, se presupune faptul că o mare parte din aceste tancuri petroliere sunt utilizate în prezent de armatori ruși pentru transportul de produse petroliere rusești (Nightingale, 2023).

O altă metodă utilizată de armatorii ruși pentru transportul de produse petroliere este reprezentată de cooperarea cu entități occidentale (furnizori de servicii de transport, asigurători, autorități portuare etc.) prin furnizarea de transpondere pentru transmiterea de semnale false de localizare pentru a disimula legătura acestora cu produse petroliere de origine rusă. De asemenea, petrolul care provine din zona Uralilor este amestecat cu alte tipuri de petrol la bordul tancurilor petroliere pentru a disimula originea acestuia, aceasta reprezentând, conform

Comisiei Europene, o încălcare a regimului de sancțiuni internaționale impuse împotriva Federației Ruse (Wisniewska, 2023 - 2).

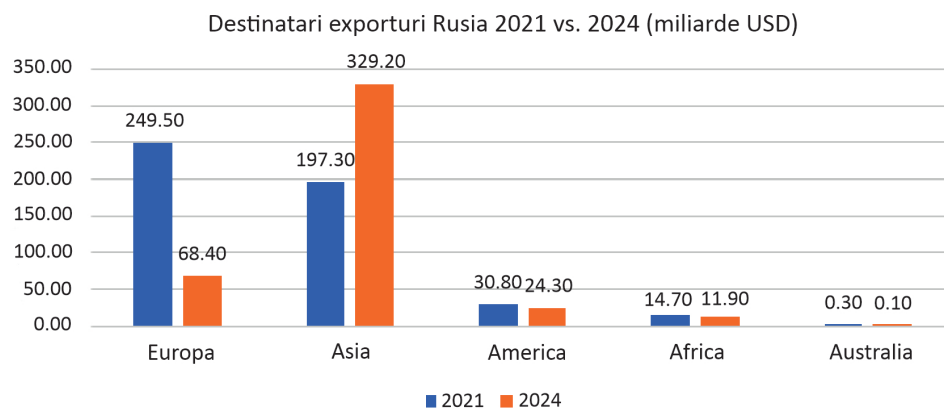
Conform anumitor estimări, în noiembrie 2024, aproximativ 34% din petrolul și produsele petroliere exportate de Rusia pe cale maritimă au fost transportate cu ajutorul unor tancuri petroliere deținute de companii occidentale, în special europene, sau asigurate de acestea, comparativ cu 80% înainte de luna februarie 2022. Totodată, există posibilitatea ca o parte din aceste transporturi petroliere să fi încălcat plafonul de preț.

În situația exporturilor de alte materii prime (ex. cărbune, diamante, aur, lemn, metale), companiile ruse utilizează intermediari cu sediul în state terțe. Spre exemplu, înainte de anul 2022, statele membre ale UE reprezentau a doua piață de export de cărbune rusesc, după China, primind aproximativ 25% din exporturile Rusiei de cărbune. După introducerea măsurilor sancționatorii importurile de cărbune în UE au scăzut aproape de zero, forțând Federația Rusă să exporte cărbune către China, India și Turcia. Cu toate acestea, prin intermediul unor companii din Kazahstan și Kârgâstan au continuat exporturile disimulate de cărbune către state membre ale UE, în special Polonia și Lituania. Astfel, Kazahstanul a crescut exporturile de cărbune către UE de aproximativ 29 de ori, de la 56.000 de tone, în 2021, la peste 1,6 milioane de tone. Cea mai mare cantitate de cărbune a fost realizată către Polonia (50% în 2022 și 60% în 2023). În același timp, cantitățile exportate de Kârgâstan în UE au fost mult mai mici, respectiv 54.000 de tone în anul 2023 (anterior acest stat nu exporta nicio cantitate de cărbune).

În ceea ce privește exporturile de aur, Rusia a exportat, începând cu anul 2022, în Emiratele Arabe Unite, Hong Kong și Turcia, în timp ce, anterior atacării Ucrainei, autoritățile de la Moscova exportau aur către Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord (beneficiar: London Bullion Market Association – LBMA). Începând cu anul 2023, a fost schimbat trendul de export către aceste state prin intermediul Uniunii Economice Eurasiatice, în special prin Armenia. Astfel, în primul semestru al anului 2024, Armenia a importat 68 de tone de aur din Federația Rusă în valoare de 4 miliarde USD, față de 17 tone și 1 miliard USD în anul 2023) (Zayakin, 2024). Acest import disproporționat de aur realizat de Armenia indică suspiciunea că aurul a fost schimbat în numerar și titluri de valoare cu scopul de a evita utilizarea sistemului bancar pentru a nu exista urme electronice și pentru ca sumele obținute să nu fie confiscate de autorități. Acest sistem informal de schimb al aurului a permis Federației Ruse să obțină valută pentru finanțarea războiului declanșat ilegal în Ucraina. Alte state implicate în exportul ilicit de aur provenind din Federația Rusă au fost Uzbekistan și Kazahstan. Astfel, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei

de Nord au importat, în anul 2023, 200 de tone de aur din Kazahstan și 40 de tone din Uzbekistan, iar Elveția a primit 50 de tone, respectiv 100 de tone.

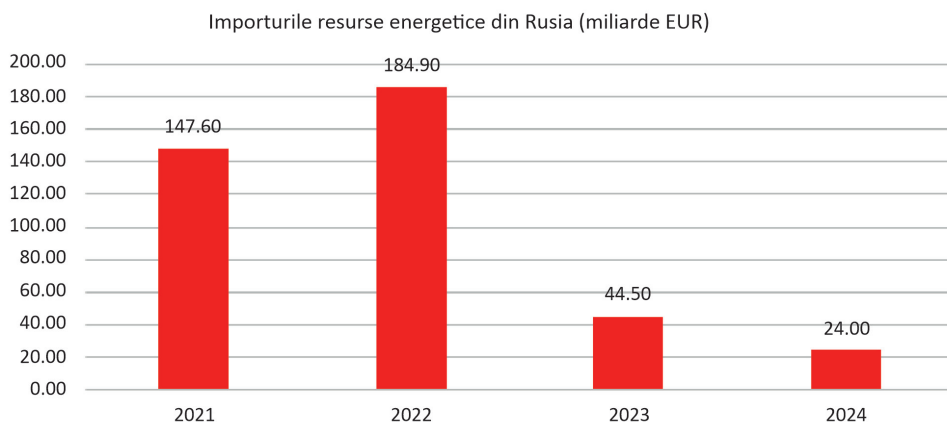
De asemenea, Armenia a fost folosită ca rută principală pentru exportul de diamante în Emiratele Arabe Unite, exportând de 30 de ori mai mult (4,5 milioane de carate) decât a produs efectiv. Exporturile de diamante în anul 2024 către India au crescut cu 22%, față de aceeași perioadă a anului 2023, ajungând la 4,1 milioane carate. (Collins, 2024)

Graficul 3: Destinatarii exporturilor de mărfuri rusești 2021 vs. 2024
(Serviciul Vamal al Federației Ruse, prelucrarea autorilor)

Din analiza *graficului 3* rezultă în mod clar o reducere substanțială a exporturilor Federației Ruse în Europa și creșterea exponențială a exporturilor pe zona asiatică, aspect ce confirmă ipoteza identificării de către autoritățile de la Moscova a noi piețe de desfacere în special către China și India.

Cu toate acestea este important de menționat faptul că anumite state din Europa Centrală și de Est, inclusiv Austria, Republica Cehă, Republica Slovacă și Ungaria, importă resurse energetice (petrol și gaze naturale) din Federația Rusă prin conducte, iar anumite state din Europa de Vest (ex. Franța, Italia, Belgia, Germania) achiziționează în continuare GNL din Rusia. Astfel, UE rămâne pe locul 4 al achizițiilor de resurse energetice din Rusia, plătind 24 de miliarde EUR în anul 2024, deși volumul acestor resurse s-a diminuat în mod substanțial față de anul 2022 (Raghunandan, 2025). Pentru a diminua în continuare veniturile obținute de Federația Rusă, este necesar să se identifice resurse energetice suplimentare din state care nu sunt supuse regimului sancționator și să se realizeze verificări aprofundate și comprehensive care să identifice originea produselor pentru evitarea importurilor de produse energetice rusești din state care le reexportă declarând că sunt din producția proprie.

Graficul 4: Importurile UE de resurse energetice din Federația Rusă (miliarde EUR)
(Eurostat, prelucrare autorilor)

Din punct de vedere al disimulării și al decontării transfrontaliere în scopul eludării sancțiunilor internaționale, Federația Rusă utilizează pe scară largă criptomonedele. Astfel, în anul 2023, Rusia a minat aproximativ 54.000 de bitcoin, în valoare totală de 3 miliarde USD. În context, numărul fermelor de mari dimensiuni și infrastructura aferentă în Federația Rusă a crescut în mod semnificativ. Cea mai mare fermă de minerit din Rusia este situată în localitatea Bryansk și este gestionată de compani BitRiver, care are legături cu oligarhul rus Oleg Doripaska, care se află pe lista de sancțiuni internaționale (Savic, 2024).

MĂSURI NECESARE PENTRU CONSOLIDAREA REGIMULUI SANȚIONATOR ÎMPOTRIVA FEDERAȚIEI RUSE

Deși au fost impuse pachete succesive de sancțiuni internaționale împotriva Federației Ruse efectele acestora au fost limitate, având în vedere faptul că autoritățile de la Moscova au identificat anumite vulnerabilități existente la nivelul statelor occidentale pe care le-au valorificat oportun. În context, statele occidentale trebuie să se concentreze pe aplicarea strictă a sancțiunilor și respectarea acestora. Astfel, deși Comisia European și-a prezentat viziunea asupra comportamentului dezirabil, aceasta nu este obligatorie din punct de vedere juridic, iar fiecare stat membru al UE are libertatea de a interpreta în mod diferit expresia „toate eforturile”. În context, nu toate statele membre ale UE recunosc în prezent că încălcările la regimul sancționatoriu impus de statele occidentale Federației Ruse constituie infracțiune sancționată de legea penală (Amberg, 2024).

De asemenea, este necesar ca, la nivelul statelor occidentale, să se realizeze monitorizarea și analiza comprehensivă în special a statelor vecine Federației Ruse,

care sunt utilizate de autoritățile ruse pentru exporturile de produse supuse regimului de sancțiuni sau pentru a importa produse și tehnologii care pot fi utilizate de complexul militar rus.

Un alt aspect foarte important este reprezentat de identificarea lacunelor juridice și consolidarea legislației aferentă implementării sancțiunilor internaționale, având în vedere faptul că entitățile ruse se adaptează rapid la aceste sancțiuni. În acest context, este necesar să se extindă sancțiunile ori de câte ori este nevoie, concomitent pe combaterea eficientă a măsurilor de eludare a sancțiunilor de către Federația Rusă.

Armonizarea restricțiilor impuse Rusiei și Belarusului este esențială, având în vedere că cele două state acționează sinergic, iar Republica Belarus beneficiază de sprijin politic și economic din partea autorităților de la Moscova, iar cele două state își coordonează acțiunile.

Totodată, este necesar să se realizeze o mai bună cooperare și coordonare a activităților între instituțiile și serviciile vamale naționale cu cele ale Comisiei Europene și ale agențiilor europene relevante (ex. OLAF, FRONTEX). Un aspect foarte important îl constituie cooperarea strânsă cu sectorul de afaceri, fiind necesară o politică de comunicare clară, inclusiv realizarea unei platforme on-line care să colecteze toate datele privind sancțiunile internaționale și îndrumări practice pentru punerea acestora în aplicare.

Eforturile diplomatice ale UE și ale celorlalte state pe relația cu statele terțe utilizate de Federația Rusă pentru eludarea sancțiunilor internaționale trebuie să se concentreze pe convingerea acestora de necesitatea aplicării sancțiunilor internaționale în mod voluntar pentru evitarea prelungirii conflictului militar din Ucraina. Un exemplu în acest context îl reprezintă politica SUA care, prin presiunile diplomatice exercitate către anumite state terțe amenințate cu sancțiuni secundare, a descurajat companiile din aceste state să mai deruleze operațiuni comerciale cu Federația Rusă.

CONCLUZII

Deși regimul sancționator impus de comunitatea occidentală Federației Ruse este consistent, se remarcă în continuare metode dolosive ale acestui stat pentru eludarea acestuia, fiind necesar să se acționeze ferm pentru identificarea entităților care beneficiază de aceste practici și sancționarea corespunzătoare a acestora. Concomitent, trebuie să se intensifice presiunea diplomatică asupra statelor terțe care sprijină Federația Rusă să eludeze sancțiunile internațională, precum și sancționarea directă a companiilor occidentale care sprijină aceste mecanisme ilegale.

Un aspect de mare importanță este reprezentat de retragerea completă a statelor membre ale UE din procesul de achiziționare de resurse energetice din Federația Rusă, inclusiv eliminarea derogărilor pentru statele din Europa Centrală și de Est care permit achiziții prin conducta Druzhba, precum și introducerea unui embargo asupra importurilor de gaze naturale transportate prin conducte și de gaze naturale lichefiate (GNL) din Federația Rusă.

Totodată, trebuie realizată o reducere suplimentară a cooperării UE cu Federația Rusă în domeniul energiei nucleare și ruperea completă a legăturilor (în UE, funcționează 19 reactoare nucleare construite cu tehnologie rusă).

În final, este necesar să se exploreze noi modalități inovative care să vizeze economia rusă, inclusiv reglementarea anumitor restricții privind accesul companiilor ruse pe piața UE prin utilizarea inteligentă a regimului tarifar. În ceea ce privește sancțiunile care vizează sectorul financiar rus, este necesar să se realizeze deconectarea unui număr semnificativ de bănci din Rusia de la sistemul SWIFT, creșterea numărului de instituții bancare sancționate, introducerea de sancțiuni pentru alte instituții financiare (ex. Bursa de Valori din Moscova), obligarea instituțiilor financiare europene (ex. Raiffeisen Bank, UniCredit, OTP Bank) să se retragă de pe piața rusă, impunerea de restricții UE asupra băncilor din state terțe care sprijină Federația Rusă să proceseze tranzacții care sunt supuse regimului sancționator.

BIBLIOGRAFIE:

1. Amberg, P. (2024). *EU Russia and Belarus sanctions: New guidance on “best efforts” obligations and reminder on introduction of enhanced due diligence obligations*, Global Sanctions and Export Controls Blog, 26.11.2024, sanctionsnews.bakermckenzie.com, accesat la 16 septembrie 2025.
2. Chupilkin, M., Javorcik, B., Plekhanov A., *The Eurasian roundabout: Trade flows into Russia through the Caucasus and Central Asia*, EBRD Working Paper no. 276, European Bank for Reconstruction and Development, februarie 2023, ebrd.com, accesat la 15 septembrie 2025.
3. Collins, S. (2024), *Russian diamond shipments to India up 22% in 1H*, Eurasia Business News, 02.09.2024, eurasiabusinessnews.com, accesat la 16 septembrie 2025.
4. Comisia Europeană (2022). Preventing Russian Export Control and Sanction Evasion: Updated Guidance for Industry, https://finance.ec.europa.eu/document/download/ae2e63e2-4c4d-4f77-9757-c408ddbced1_en?filename=240924-preventing-russian-export-control-sanctions-evasion%20.pdf, accesat la 11 septembrie 2025.
5. Comisia Europeană (2024). *List of Common High Priority Items* (Version of February 2024), finance.ec.europa.eu, accesat la 13 septembrie 2025.
6. Cook, C., Seddon, M. (2023). *The shadowy network smuggling European microchips into Russia*, Financial Times, 12.11.2023, ft.com, accesat la 15 septembrie 2025.

7. Eurasian Economic Commission (2022). *Zero rates of import customs duties on components for handheld power tools to be extended for one year*, <https://eec.eaeunion.org/en/news/nulevye-stavki-vvoznykh-tamozhennykh-poshlin-na-komplektuyushchie-dlya-ruchnykh-elektroinstrumentov/>, accesat la 14 septembrie 2025.
8. Interfax RU (2024). În Rusia crește piața gri a smartphone-urilor, <https://www.finmarket.ru/main/article/6294771>, accesat la 16 septembrie 2025
9. Kłysiński, K., Matuszak, S. (2024). *Dynamic imports vs. dwindling exports. Belarus–EU trade in 2023*, OSW, 11.03.2024, osw.waw.pl, accesat la 15 septembrie 2025.
10. Kommersant (2024). Великий тернистый путь, Коммерсантъ”, 20 august 2024, www.kommersant.ru/doc/6905203, accesat la 15 septembrie 2025.
11. Michalski, A., Wisniewska, I. (2023). *Turkey: the transit of goods subject to Western sanctions face restrictions*, OSW, 15.03.2023, osw.waw.pl, accesat la 15 septembrie 2025.
12. Nightingale, A., Lee, J., Cho, S. (2023). *How an Aging Armada and Mystery Traders Keep Russian Oil Afloat*, 12.05.2023, [bloomberg.com](https://www.bloomberg.com), accesat la 16 septembrie 2025.
13. ONU (2022). *Aggression against Ukraine: resolution/adopted by the General Assembly*, 02.03.2022, <https://digitallibrary.un.org/record/3959039>, accesat la 11 septembrie 2025.
14. Pierzchala, B. (2024). *Finding Our Bearings: Tracking Circumvention of EU Dual-Use Sanctions to Russia*, OSW data spotlight, osw.waw.pl/sanctions, accesat la 15 septembrie 2025.
15. Raghunandan, V., Katinas, P. (2025). *December 2024 – Monthly analysis of Russian fossil fuel exports and sanctions*, Centre for Research on Energy and Clean Air (CREA), 10.01.2025, energyandcleanair.org, accesat la 16 septembrie 2025.
16. Rudnik, F. (2024). *The effects of the sanctions: the Russian LNG sector’s problems*, OSW Commentary, no. 578, 07.03.2024, osw.waw.pl, accesat la 16 septembrie 2025.
17. Savic, B. (2024). *Russia’s digital assets challenge Western sanctions*, Geopolitical Intelligence Services, 21.11.2024, gisreportsonline.com, accesat la 16 septembrie 2025.
18. Simola, H. (2023). *Latest developments in Russian imports of sanctioned technology products*, BOFIT Policy Brief 2023, no. 15, 29.11.2023, publications.bofi.fi, accesat la 15 septembrie 2025.
19. SIPRI (2025). *SIPRI Arms Transfers Database*, Stockholm International Peace Research Institute, sipri.org, accesat la 15 septembrie 2025.
20. Tkachova, A. (2024). *Sanctions Against Russia: the Coalition Can Do Better – for Ukraine and Global Order*, Just Security, 23.04.2024, justsecurity.org, accesat la 15 septembrie 2025.
21. Verstka Media (2025). *We Can Help and Deliver: Who Imports Sanctioned Aircraft into Russia*, <https://verstka.media/we-can-help-and-deliver-who-imports-sanctioned-aircraft-into-russia>, accesat la 16 septembrie 2025.
22. Zayakin, A., Ergnyan, S. (2024). *Golden intrigues. How Russia circumvents sanctions by exporting billions of dollars’ worth of gold through Armenia*, *The Insider*, 22.11.2024, <https://theins.ru/en>, accesat la 16 septembrie 2025.
23. Yle News (2023). *Luxury car smugglers bypass Russian sanctions via Finland*, Yle News, 02.10.2023, yle.fi, accesat la 15 septembrie 2025.
24. Wisniewska, I. (2023-1). *The silence of the lambs. Russian big business in wartime*, OSW Commentary no. 503, 28 martie 2023, osw.waw.pl, accesat la 13 septembrie 2025.
25. Wisniewska, I. (2023-2). *Tightening restrictions: the EU’s eleventh package of sanctions against Russia*, OSW, 26.06.2023, osw.waw.pl, accesat la 16 septembrie 2025.